

Smartlap vol symbolische beelden op de planken

De theaterbewerking van *Een klein leven* van Ivo van Hove is een goed gemaakte tearjerker over vier vrienden. Waarom een van hen zo moet lijden blijft echter de vraag en hem wordt geen verlossing of genade gegund.

THEATER

EEN KLEIN LEVEN

Door ITA

Gezien 23/9, Stadsschouwburg

Ten zien 29/9, aldus; april 2019

De theaterbewerkingen van films en boeken die regisseur Ivo van Hove gebruikt zijn een beetje *hit or miss*. Tegenover elke artistieke triomf als *The Fountainshead* staat er wel een misser als *Obsession*. Met de bewerking van de roman *Een klein leven* van de Amerikaanse schrijfster Hanan Yanagihara levert ITA (voorheen Toneelgroep Amsterdam) een vette tearjerker af – goed gemaakt, maar je moet ervan houden.

In een loftachtige ruimte (ontworpen door Jan Versweyveld), met in de ene hoek een dj-set, in de andere een doktersbed en in een derde een keukenvierent viert vrienden (een flinke acteursroedel met Mandela Wee Wee, Majd Mardo, Maarten Heijmans en Ramsey Nasr) het leven, met drank en een jointje. In die groep – architect, acteur, schilder – is de advocaat het buitenvriendje: de anderen weten niets van zijn verleden, niet eens waarom hij mank loopt. Deze Jude (Nasr) blijkt gandeweg de spil van

het verhaal en zijn geschiedenis wordt langzaam ontrafeld, terwijl we de vrienden over de decennia volgen. Van Hove en zijn spelers laten tijden vloeiden door elkaar lopen, waardoor de brokjes informatie zorgvuldig gedoseerd worden. De muziek – deels van strijkkwartet Blindman – wordt sterk ingezet om de verschillende tijdperken te structureren.

Stapeling van narigheid

Judes leven is getekend door gruwelijk seksueel misbruik, eerst door priesters in het klooster waar hij als wees terecht kwam, later door sadistische minnaars – allen gespeeld door Hans Kesting. Jude wordt een donkere en teruggetrokken man die zich met scheermesjes in zijn arm snijdt om zich via pijn weer even meester te voelen over zijn leven. Nasr speelt een erg knappe rol: een volwassen man in wie het slachtige negen jaar oude kind steeds doorschijnt. Het misbruik wordt vooral expliciet beschreven en slechts spaarzaam suggestief getoond, wat voor Yanagihara's stapeling van narigheid waarschijnlijk het beste werkt.

De samenballing van alle slechtheid in één acteur werkt goed, omdat je zo goed kunt zien dat Jude verder de hele tijd omringd is door liefdevolle mensen die het beste met hem voorhe-

→ Ramsey Nasr (midden) speelt de zwaar getergde Jude. St. Francis in de toneelbewerking van *Een klein leven*. FOTO JAN VERSWEYVELD

ben – naast de vrienden ook Eelco Smits als dokter, Steven van Waterneulen als leraar en aangenomen vader.

De mooiste rol van Kesting is die van Broeder Luke, de vaderfiguur die Judes poelert werd. Ook na zijn dood dart hij steeds om Jude heen met de belofte van een nieuw, schoon leven. Hij is het duivelotje op de schouder, zoals Marieke Heebink als maatschappelijk werker de engel is – ook zij blijft na haar dood Jude verzeiken dat niets zijn schuld is.

Maar al die welwillendheid gaat ook tegenstaan. In het midden van het decor staat een ouderwets model wastafel en de vloer erom-

heen is een enorme viezige rode vlek. Voor de pauze zien we hier Nasr vooral grote hoeveelheden nepbloed vergieten, dat vervolgens door de andere spelers met veel papieren handdoeken wordt opgeveegd. De geur van schoonmaakmiddel vermengt zich met de etensgeuren van het kooktafel. Judes problemen worden wel getolereerd, maar niet aangegaan.

Onmogelijke geliefden

Na de pauze volgt het mooiste stuk waarin een van de vrienden Judes minnaar wordt. Heijmans en Nasr maken daar een erg mooi, liefdevol, voorzichtig en pijnlijk duet voor onmogelij-

ke geliefden van. Daarna duikt het verhaal diep het melodrama in.

Yanagihara deelt de ellende met mokerslagen uit, en Van Hove kiest tegen het einde juist voor geserreerde en symbolische beelden. Maar toch bekruip je ook de vraag: waartoe deze lijdensweg? We leren niets over Jude buiten zijn lijden en verlossing noch genade worden hem gegund. En is smart zonder moraal in de kunst niet een vorm van kitsch? *Een klein leven* is goed gemaakt en uitstekend gespeeld, maar juist het gecontroleerde effectbejag ervan maakte dat het me grotendeels koud liet.

Simon van den Berg

Yanagihara deelt de ellende met mokerslagen uit, Van Hove kiest juist voor geserreerde beelden